

УДК 631.147:633.12:595.7

Т.О. Грабовська¹, канд. с.-г. наук, доцент, **С.В. Станкевич²**, канд. с.-г. наук, доцент, **Hynek Roubík³**, PhD, **Knut Schmidtke⁴**, PhD

³*Czech University of Life Sciences, Prague (CZU), Czech Republic*

⁴*The Research Institute of Organic Agriculture (FiBL), Switzerland*

ЕНТОМОРИЗНОМАНІТТЯ НА ПОЛЯХ ГРЕЧКИ ЗА ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА

Гречка (*Fagopyrum esculentum*) – гарна медоносна рослина, на квітках якої крім медоносних бджіл знаходять додаткове живлення багато комах, у тому числі і корисні – запилювачі, ентомофаги. Гречка – порівняно молода культура. В Україну вона потрапила в XIII ст. Отже, формування агроценозу гречаного поля відбувалося протягом більш короткого відрізка часу, ніж багатьох інших культур. Крім того, близьких родичів гречки, тобто представників родини гречаних (*Polygonaceae*), які могли бути донорами фітофагів, у нас небагато. Тому комплекс комах на гречаному полі формувався в основному за рахунок видів поліфітофагів і тих, які знайшли собі живлення на квітках гречки.

Мета роботи – проаналізувати ентоморізноманіття органічних полів гречки.

Дослідження робили на Сквирській дослідній станції органічного виробництва впродовж вегетаційного періоду рослин гречки у 2020 р. (травень, червень, липень). Комах збирали на трьох органічних полях гречки стандартним ентомологічним сачком (100 помахів). Поля гречки № 1 розташовані в агроландшафті у оточенні з двох сторін щільними лісосмугами, № 2 – іншими полями, № 3 – полями та з однієї сторони лісосмугою. Попередником полів гречки № 1 та № 3 був овес, поля № 2 – соя.

Було встановлено, що найбільша кількість родин та особин комах (табл. 1) спостерігалася за період вегетації гречки на полі № 2 (у травні – 18 родин, у червні – 21, у липні – 23 родини; 81, 107 та 225 особин відповідно).

1. Кількість родин та особин у полях гречки впродовж вегетації

Показник	Травень			Червень			Липень		
	№1*	№2	№3	№1	№2	№3	№1	№2	№3
Кількість родин	12	18	3	18	21	15	17	23	23
Кількість особин	81	81	10	55	107	41	93	225	211

Примітка* – тут і далі № 1–3 – номери полів гречки.

Основними видами ряду Coleoptera за період дослідження були *Adonia variegata* Goeze, 1777, *Coccinella septempunctata* Linnaeus, 1758, *Propylea quatuordecimpunctata* Linnaeus, 1758, *Harmonia axyridis* Pallas, (Coccinellidae), *Oxythyrea funesta* Poda, 1761 (Cetoniidae), *Chaetocnema* sp., *Phyllotreta* sp., *Lema melanopus* Linnaeus, 1758, *Cassida* sp. (Chrysomelidae), *Sitona* sp., *Lixus* sp., *Ceutorhynchus* sp. (Curculionidae), *Melolontha melolontha* L., 1758 (Scarabaeidae), *Amara convexior* Stephens, 1828 (Carabidae), *Malachius* sp. (Malachiidae), *Oedemera flavescens* Linnaeus, 1767 (Oedemeridae), *Notoxus* sp. (Anthicidae). З ряду Hemiptera зустрічалися види *Adelphocoris lineolatus* (Goeze, 1778), *Lygus* sp. (Miridae), *Coreus marginatus* Linnaeus, 1758 (Coreidae), *Dolycoris baccarum* Linnaeus, 1758, *Eurydema oleracea* Linnaeus, 1758, *Graphosoma lineata* Linnaeus, 1758, *Palomena* sp., *Graphosoma lineata* Linnaeus, 1758 (Pentatomidae), *Orius* sp. (Anthocoridae), *Nabis* sp., *Aptus myrmecoides* Costa, 1834, (Nabidae). Ряд Neuroptera представляли особини *Chrysopa* sp. (Chrysopidae).

2. Трофічна спеціалізація комах на полях гречки, %

Трофічна група	Відносна частка трофічної групи за місяцями, %								
	Травень			Червень			Липень		
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 1	№ 2	№ 3	№ 1	№ 2	№ 3
Запилювачі	–	6,2	–	18,2	11,2	24,4	7,5	2,7	1,9
Паразити	–	7,4	–	9,1	2,8	7,3	5,4	2,7	3,3
Сапрофаги	9,9	3,7	10,0	3,6	–	–	12,9	1,8	0,9
Фітофаги	81,5	63,0	90,0	54,5	63,6	56,1	68,8	86,2	86,7
Хижаки	8,6	19,8	–	14,5	22,4	12,2	5,4	6,7	7,1

Трофічна спеціалізація комах у гречці представлена запилювачами, фітофагами, паразитами, сапрофагами та хижаками. У

травні найбільша частка фітофагів спостерігалась на полях гречки № 3 та 1 (90 та 81,5% відповідно) (табл. 2). У червні комахи фітофаги залежно від поля становили 54,5-63,6%. У липні найбільша частка фітофагів була на полі № 2 та 3.

Отже, структурно-функціональне різноманіття комах у гречці за органічного виробництва залежить від території агроландшафту. Різноманіття таксонів комах найбільше у полі, яке оточено іншими полями. Чисельність комах з різною харчовою спеціалізацією змінюється впродовж вегетації гречки і її територіального розміщення.

УДК: 632.7.04/.08

А. В. Григорєва⁵, аспірантка,

Уманський національний університет садівництва

ОСНОВНІ ШКІДНИКИ КУКУРУДЗИ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ЇХ ЧИСЕЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

На кукурудзу робили ставку за царського режиму під час освоєння Півдня України, на ній ґрунтувалося процвітання соціалістичного сільського господарства, вона й нині є одним із основних резервів благополуччя аграрної економіки. Змінювалися царі та режими, а кукурудза залишалася, а разом з нею і шкідники, а отже, залишились і проблеми захисту.

У класичному варіанті система заходів захисту від шкідників на кукурудзі передбачає застосування агротехнічного, біологічного та хімічного способів регулювання чисельності шкідливих комах. Попередник відіграє вирішальну роль в обмеженні чисельності шкідників. У спеціалізованих сівозмінах короткої ротації, де кукурудзу висівають після трьох років вирощування зернових колосових посіпль, кількість ґрунтових шкідників зростає майже вчетверо. Зростає також чисельність личинок дротяників і несправжніх дротяників за введення у сівозміну люцерни. Із уведенням у сівозміну одного поля гороху або гречки та дальшого вирощування кукурудзи на зерно протягом трьох років кількість цих шкідників зменшується.

⁵ Науковий керівник – канд. с.-г. наук, доцент С. М. Мостов'к